

ELIE WIESEL,

Laureat al Premiului
Nobel la Fribourg

Scriitor american de expresie franceză¹, Elie Wiesel s-a născut la 30 septembrie 1928 la Sighetu Marmatiei, iar între 1934 și 1944, în această localitate - unde trăiește o Comunitate evreiască de 15.000 de persoane - urmează cursurile Școlii primare israelite și apoi pe cele ale Școlii superioare talmudice. Orașul anexat (ca și nordul Transilvaniei) de Ungaria din 1940 până în 1945 este ocupat de trupele lui Hitler (1944-45), Elie Wiesel fiind deportat împreună cu întreaga sa familie în lagărele de concentrare de la Birkenau, Auschwitz, Monovitz, Buna și Buchenwald. Mama și sora sa cea mai mică dispar la Auschwitz, iar tatăl său - la Buchenwald, cu puțin timp înaintea eliberării lagărului, după care Elie Wiesel este condus în Franța împreună cu un grup de orfani evrei care au supraviețuit lagărelor de concentrare.

Studiază filosofia, literatura și psihologia; devine corespondentul unui ziar publicat la Paris în limba idiș. Timp de 15 ani este jurnalist. În 1956, cere cetățenia americană. Desfășoară o activitate publicistică impresionantă. Primește mai multe premii pentru diverse cărți: Premiul Rivarol et le National Jewish Book Council Award: «*La Ville de la chance*», 1963; Premiul Médicis: «*Mendiant de Jérusalem*», 1968; Premiul internațional pentru pace - la Liège: «*Paroles d'étranger*», 1982-83; Marele Premiu al Orașului Paris: «*Le Cinquième fils*», 1983. Este numit profesor titular al Catedrei de Științe umane la Universitatea din Boston (1976). Jimmy Carter îl numește în funcția de președinte al Comisiei Prezidențiale asupra Holocaustului (1979). La 10 decembrie 1986, i se decernează la Oslo Premiul Nobel pentru pace, pe care-l dedică tuturor celor ce au supraviețuit Holocaustului². În cadrul Simpozionului 1999 intitulat «*Vitorul trecutului. Elveția față de trecutul său recent - expunerii și dezbatere*», Federația Elvețiană a Comunităților Israelite (FECI) l-a invitat în ziua de 7 octombrie pe profesorul Elie Wiesel să prezinte în Aula Magna a Universității din Fribourg conferința «*Le rôle de la Shoah et la signification qu'elle doit prendre dans notre histoire contemporaine*». Prelegerea a fost urmărită cu mult interes de un public numeros, deși accesul la Simpozion a fost permis exclusiv pe bază de invitații. Ea s-a desfășurat în prezența profesorului Urs Altermatt (Universitatea din Fribourg), a domnului Rolf Bloch (președintele FECI) - care au rostit scurte alocuțiuni -, a unor membri ai corpului diplomatic, între care Ambasadorul

- Artă - Cultură și Artă - Cultură și Artă - Cultură și Artă -

Convorbire cu Micaela Ghițescu

Vrem să redăm memoriei funcția ei normală, fiziologică. S-o facem să respire iar, cu forța ei firească, în singurul climat care îi prieste, cel al necontrafacerii. Fiindcă multe ne pot minți în viață, trecutul însă niciodată. Bun sau rău, el rămâne pe veci inestructibil, adevărul adevărat așa cum l-a fost dat să fie, și nimeni nu-l mai poate măslui.»
Banu Rădulescu - MEMORIA, nr.1 - 1990

Înainte de 1949, doamna Micaela Ghițescu urmează cursurile Liceului Francez din București al cărui director era profesorul Marcel Fontaine¹. Studentă la Facultății de Filologie (București) din 1949, este arestată ca «spioană» în octombrie 1952 fiind inclusă în «lotul francez» împreună cu aproximativ alte 100 de persoane. Condamnată la patru ani de închisoare, este deținută la Uranus, Fortul nr. 13 Jilava și Mislea (1952-1955), absolvind astfel facultatea abia în 1957. Între 1971 și 1986 este încadrată ca redactor la Biblioteca Centrală Pedagogică.

Colaborează la edituri, realizează dicționare, manuale, traduceri literare, etc. În 1978 devine membră a Uniunii Scriitorilor. În 1984, obține Premiul Asociației Scriitorilor din București pentru traducere, iar în 1986 - Medalia «Premiu de traducere» a Societății de limbă portugheză din Lisabona, (date extrase din MEMORIA nr. 7 - noiembrie 1992).

Dan Ottiger Dumitrescu: *Vă rog să trasați, doamnă, evoluția dvs., în cadrul revistei MEMORIA - revista gândirii arestate - publicată aflată, azi, la cel de al 27-lea număr. Cum vedeți continuarea acestei remarcabile opere după dispariția inițiatorului ei, Banu Rădulescu²? O operă de importanță capitală pentru păstrarea Memoriei care, din timpul sintezei dictaturii comuniste a constituit ținta unor minuțioase și susținute eforturi de estompare și radiere.*

Micaela Ghițescu: Trebuie să vă spun că, de fapt, am colaborat la revista MEMORIA încă de la primul număr apărut în noiembrie 1990 și am fost membră fondatoare a Fundației. Chiar dacă numele meu nu apărea! Am fost totdeauna alături de Banu Rădulescu, deci cunosc istoricul acestei reviste și acestei Fundații de la început. Din primul moment, ceea ce ne-a atras a fost tocmai această idee de a încerca să răscolim prin memoria supraviețuitorilor și să aducem la lumină, să aducem la cunoștință generațiilor care n-au cunoscut perioada atât de neagră a comunismului, lucruri uneori chiar pentru noi incredibile. Am colaborat în măsura posibilităților mele: redactări, traduceri, cercetări, etc. Ultimul număr care a apărut înainte de dispariția lui Banu Rădulescu (nr. 25, decembrie 1998) a fost alcătuit în condiții dramatice - prin fax și prin telefon! - pentru că el era în Germania, foarte bolnav, dar a ținut foarte mult să-l ducă la bun sfârșit. Pentru că Banu Rădulescu a ținut să citească și să aducă modificările redacționale pe

României în Elveția, dl Radu Boroianu, însoțit de consilierul pentru afaceri culturale și de presă, dl Viorel Grecu. După conferință, profesorul Wiesel a ținut o conferință de presă în Sala Senatului răspunzând unei avalanșe de întrebări adresate de reprezentanții ai radio-televiziunii și ai unor ziare din Elveția.

(1) cf. «*Grand Larousse Universel*», 1991.

(2) Date extrase din «*Elie Wiesel qui êtes-vous ?*» de Brigitte- Fanny Cohen (La Manufacture, Lyon, 1987), o remarcabilă lucrare de sinteză: sunt menționate, între altele: note biografice (1928-1986), repere bibliografice, etc.

DOD

care le credea de cuviință la absolut toate articolele publicate în MEMORIA; de altfel, toate «șapourile» acestora erau făcute de el.

După dispariția lui, m-am încadrat și mai mult în Redacție, ocupându-mă realmente de fiecare număr împreună cu doi colaboratori foarte devotați: Ion Dreșcan, fost deținut politic și Gheorghe Derevencu (pseudonim: George Iaru). Noi trei, împreună cu «computerista», care este de asemenea foarte devotată, și cu un foarte restrâns personal tehnico-administrativ (o doamnă contabilă și doi tineri care ne ajută în diferite lucrări - corespondență, expediții, etc.) ne-am impus să păstrăm linia lui Banu Rădulescu. Și cred că cititorii revistei își dau seama că nu ne-am abătut de la această linie.

Care va fi, în linii generale, structura viitoarelor numere din MEMORIA?

Noi vrem să cuprindem, în general, cât mai multe domenii, cum de altfel am procedat și până acum: Memoria Armatei, Memoria Țăranului român, Femei în închisori, Copii în închisori, Scriitori în închisori, Dosarul Pitești, Dosarul Basarabia, Dosarul Jilava, Memoria Exilului românesc, etc. Numărul viitor va avea o parte dedicată decapitării Academiei Române - mici monografii despre fiecare membru al Academiei care nu a mai fost primit în Academia RPR sau, dimpotrivă, cei care au continuat fiind acceptați în Academia RPR, uneori scoși și reprimiti... în aceeași zi! Apoi, evoluțiile lor, destul de divergente (...).

Aveți desigur în vedere și mistificarea istoriei...

Da. Avem chiar un material care va trebui să apară într-unul din numerele viitoare, pus pe două coloane: una cu «istoria» după Roller și cealaltă cu istoria adevărată. Evident, ne limităm la secolul XX.

Și acum, vă rog să aduceți câteva lămuriri despre «Memorialul Jilava», inițiativă a «Fundației Culturale Memoria»³...

Este o acțiune la care Banu Rădulescu ținea foarte mult. Acel «Memorial Fortul 13 Jilava» ne-am propus să-l punem pe picioare. Lucrurile merg destul de greu din cauza lipsei de fonduri și a birocrăției. Ceaușescu a clădit acolo un penitenciar, iar intrarea acestuia este comună cu cea a Fortului, defazectat, de fapt. Bineînțeles că cei de la penitenciar au diferite rezerve să ne lase să trecem pe acolo...ca să nu evadeze deținuții. Deci, înainte de orice trebuie construit un drum de acces și un zid foarte înalt. Am fost de curând cu o echipă a TV austriece, membrii grupului respectiv îngrozindu-se de cele ce au văzut acolo. Fortul 13 a rămas așa cum era: o închisoare subterană, umedă - de aceea se și chiamă «Jilava» -. Este apă tot timpul în unele încăperi. În fosta încăpere «Neagra» se poate vedea și acum apa înăuntru. Acolo a murit Vulcănescu, ținut câteva zile în apa aceea. Erau câțiva pedepsiți atunci, mai era un tânăr acolo, iar Vulcănescu a spus să-l pună pe acel tânăr peste corpul lui pentru

ca măcar el să scape...
Se văd celulele - de 5/6 m - în care stăteau peste 200 de persoane. Noi vrem să arătăm toate acestea puțin altfel decât la Memorialul de la Sighet. «Sighetu» este un muzeu. Noi nu vrem să facem un muzeu. Ana Blandiana a avut o foarte inspirată expresie: Jilava va fi un... »exponat», pe care să-l lăsam așa cum a fost și să se vadă în ce condiții erau încarcerati deținuții politici. Nu trebuie uitat că, în timpul regimului comunist, pe la Jilava au trecut 97-98 % din toți deținuții politici! Era o închisoare de «traij». Toată lumea care pleca din București spre altă închisoare sau spre un proces, sau cei ce veneau pentru un supliment de anchetă treceau prin Jilava. Eu personal am stat timp de șapte luni acolo, în iarna aceea din '54, când eram, practic, îngropați sub zăpadă.

Intenționați să organizați acolo conferințe, întruniri?

Desigur, dar trebuie să organizăm mai întâi un transport regulat, o dată pe săptămână, un autobuz care să ajungă la Jilava. Este un avantaj față de Sighet pentru că se află la numai 14 km de București. Pe lângă vizitarea Fortului 13 Jilava⁴ - în special de către tineri - avem în vedere și conferințe cu proiectii, simpozioane, etc. Au fost alcătuite două comisii: o «comisie de lucru» al cărei președinte, arh. Anghel Marcu, din păcate a murit cu o lună înaintea lui Banu Rădulescu; este compusă din ingineri constructori, arhitecți, juriști, etc., care s-au oferit să sprijine acest proiect, dar nu... material! O a doua comisie, «de suflet» - a cărei președintă sunt - cuprinde numai foști deținuți politici care au «trecut» pe la Jilava și își mai pot aminti nume de persoane sau pot să facă liste cu deținuții din celule într-un anumit moment, cu cei ce au murit acolo. MEMORIA este o revistă citită în multe țări.

Credeti că românii din străinătate ar putea contribui cu sume, chiar modeste, la usurarea grelelor probleme financiare pe care trebuie să le rezolvați?

Desigur că abonamente la MEMORIA ne-ar permite să știm pe ce am putea conta. Am primit diferite donații. Toate sumele sunt înregistrate și, fără nici un fel de dubiu, ajung la revistă. Dar unele persoane vor, de exemplu, să dea bani pentru Memorial. Orice sumă este binevenită. Pentru că

discutam de fonduri, trebuie să vă spun că revista noastră are cel puțin patru numere pe an. Până la sfârșitul anului acesta, avem o subvenție substanțială din partea «Fundației pentru o societate deschisă România» (fosta Soros). Începând cu anul viitor, această fundație nu va mai subvenționa revistele, având alte programe acum. Mai contăm și pe o subvenție din partea Ministerului Culturii, care sper să mai continue, dar care este mult mai mică decât cea a fundației amintite. Așteptăm diferite ajutoare: de exemplu, mi s-a promis un ajutor pentru tipărire și hârtie. Și Uniunea Scriitorilor ne sprijină - și nu numai pe noi, ci și alte redacții care împart clădirea cu noi. Clădirea propriu-zisă, întreținerea acesteia, nu ne costă nimic; nu plătim nici chirie și nici electricitatea. Mai mult nu pot face nici ei.

Sunteți receptivi la sugestii - inclusiv subiecte de articole - venite din afara țării? Bineînțeles. Suntem chiar recunoscători și așteptăm astfel de materiale⁵.

(Din convorbire înregistrată la București, în ziua de 25 octombrie 1999).

- (1) Cf. «O carte din 1962 despre războiul psihologic dus de R.P. România» (CĂMINUL românesc, 1/1999, p. 21-22)
- (2) Cf. «Întâlnire cu MEMORIA. Scurtă convorbire cu Banu Rădulescu» (CĂMINUL românesc, 4/1996, p. 7). Banu Rădulescu, redactorul-șef al revistei MEMORIA a încetat din viață în ziua de 9 decembrie 1998, la Berlin.
- (3) «Fundația Culturală Memoria» a fost înființată în luna noiembrie 1991.
- (4) Informații utile cu privire la «Memorialul Fortul nr. 13 Jilava», inclusiv referitoare la «Proiectul» acestui memorial sunt inserate în revista MEMORIA începând cu numărul 20 (Iunie 1997)
- (5) Numeroase personalități din Exilul politic românesc figurează printre autorii unor articole publicate de-a lungul anilor în MEMORIA: Monica Lovinescu, Virgil Ierunca, Sergiu Grossu, Remus Radina, Ștefan J. Fay (Franța), Mircea Carp (Germania), Nicoleta Frank, Ion Vianu, George Mazilu (Elveția), Camilian Demetrescu (Italia), Gh. Calciu-Dumitreasa (SUA) și a. Iar în Colegiul de redacție al revistei sunt menționați: Nicolae Balotă, Mircea Carp, Alexandru Ciobănescu, Sergiu Grossu, Virgil Ierunca, Ion Ioanid, Eugen Ionescu, Monica Lovinescu, Ion Negoitescu, Ion Vianu. Țin să mulțumesc și pe această cale doamnei Ilina Juvara-Bals (Coloșu/GE) pentru diferitele numere din MEMORIA pe care mi le-a oferit cu generozitate

1948 pentru reforma învățământului (Maria Someșan, M. Iosifescu); Desființarea Academiei Române și înființarea Academiei RPR (P. Popescu-Gogan, Claudia Ilie-Voiculescu); Anul 1948 și Academia Română (Nadia Ruxandra Mezincescu); Despre anul istoriografic 1948 în România: impactul stalinist (A. Zub); Mihail Roller și stalinizarea istoriografiei române în anii postbelici (A. Pentelescu); Începuturile realismului socialist (M. R. Mocanu); Poetul și politica. Cazul Argeșei (A. Mihalache); Creație folclorică și istorie contemporană: folclorul rezistenței anticomuniste (Cornelia Calin Bodea); Din arhivele memoriei românilor bucovineni - regiunea Cernăuți (Lora Bostan, Gr. Bostan); «Democrațiile populare» și atitudinea lor față de religie și Biserică în anul 1948 (V. Jăraș); Desființarea Bisericii greco-catolice (I. Ploscaru); Asaltul comunist împotriva Bisericii greco-catolice și miracolul supraviețuirii ei (Doina Cornea); Lichidarea Bisericii greco-catolice din Transcarpatia - Ucraina (V. Marina); Încăunarea patriarhului Justinian (G. Catalan); Anul 1948 văzut prin optica Legății britanice de la București (D. Deletant); Politica americană față de România între 1944-1948 (D. M. Pennell); Politica britanică față de România în primii ani ai Republicii «Populare» (M. Percival); Totalizarea insidioasă a societății (P. Vallino).
MĂRTURI: 1948 - Anul de care mi s-a legat viitorul (Lia Lazăr-Gherasim); Anul anihilării spiritualității românești (Flavia Bălescu); Cele treisprezece închisori ale mamei mele (Simona M. Vrabiescu-Kleckner); Instituționalizarea comunismului (I. Gh. Jurchescu); Instituționalizarea exilului: Regele (M. Carp); Arestări, anchete, procese, condamnări (A. Brazdă); De la sovietizare la presiune și rezistență (L. Mărgineanu); Bucovina: patrie - pribegie (L. Kristoff); 1948, anul închiderii porților Europei (A. Herlea); Noaptea demnitarilor. Contribuții privind distrugerea elitei politice românești (Cl. Secașiu). DOD

Note de lectură - Note de lectură - Note de lectură

«Anul 1948 - Instituționalizarea comunismului.» Comunicări prezentate la Simpozionul de la Sighet Marmatei (19-21 iunie 1998). Analele Sighet 6. Editor: Romulus Rusan. Fundația Academia Civică. București, 1998. 921 pag.

«Decenii de impregnare comunistă în Europa Centrală și Orientală, decenii de convență complice la intelectualitatea Europei Occidentale nu pot să nu fi lăsat urme. Chiar și cei care recunosc crimele comunismului au crezut și mai cred că era «un ideal de emancipare, de fraternitate universală» (citată de pe manșeta «Cărții negre a comunismului»). Impregnate de marxism, spiritele au mult prea adesea tendința de a nu considera oamenii decât drept factori economici, gândind în termenii luptei de clasă» (Pierre Vallino, Paris; Analele Sighet 6, p. 741).

Volumul este alcătuit din lucrările a 91 de autori¹ care semnează 90 de articole (21 de «Mărturii»). Din cuprins: Anul 1948 în documentele de arhivă ale CC al PCR (PMR) și ale Prezidiului MAN a Republicii Populare Române (M. Chirițoiu); Gulagul românesc de

tranziție - 1948 (I. Bălan); Despre Constituția din 1948 (Georgeta Gheorghe); Învățământul de partid (Lavinia Ivașcu); Începutul spionajului sistematic efectuat de P(artidul) S(ocialist) U(nit) G(erman) în Germania de Vest (H. Mueller-Engbergs); Tratatul român-sovietic (februarie 1948) și reacția Kremlinului la abdicarea regelui Mihai I (Tatiana Pokivailova)²; Evreii în documentele Consiliului de Miniștri din anul 1948 (H. Kuller); Naționalizarea și starea de spirit din România în anul 1948 (Șt. Marițiu); Rezistența armată anticomunistă la începutul «republicii populare» (D. Dobrințu); Începuturile rezistenței anticomuniste în sudul Munților Făgăraș (Ioana Voicu-Arnăuțoiu); Rezistența anticomunistă în Mehedinți (T. Matei); Nașterea Securității (M. Oprea); Tehnici de manipulare a opiniei publice în prima fază a terorii comuniste (Doina Jela); Femei arestate în timpul regimului comunist (Frusinica Moraru); Primul mare proces politic după lăsarea «cortinei de fier» (Ș. Rădulescu-Zoner); «Complotul statal de la Bulci (Săvârșin)». Din culisele unui proces fabricat (Lavinia Betea); Referitor la dedesubturile, cauzele și contextul deportărilor din 1951 în steua Bărăganului (L. Geier); 1948: înăsprirea regimului totalitar comunist în RSS Moldovenească (A. Petrencu); Legile din

- (1) Din străinătate: Franța (2), Germania (4), Marea Britanie (2), R. Moldova (1), Polonia (1), Rusia (2), Slovacia (1); SUA (3)
- (2) Articolul doamnei Pokivailova va face obiectul unei note aparte. Sursele menționate («comunicatele agenților NKGB și NKVD care se aflau în România», «părerile reprezentanților Ambasadei sovietice» din România, etc.) nu sunt însoțite de referințe precise.

Ecouri

În nr. 1/1999 al publicației *Seniorii. Buletin informativ trimestrial pentru vârsta a treia* (editată la București de Fundația Principesa Margareta a României) se poate citi, între altele: «Di Werner Mircea Käser, membru al Asociației Helveto-Române din Berna, este mereu alături de spiritul românesc și de pensionarii din București care sunt beneficiarii programelor Fundației Principesa Margareta a României. Acesta a făcut numeroase colecte de îmbrăcăminte, pături, perdele și alte obiecte pe care Fundația le-a donat pensionarilor de la C.A.R.P. nr.8. Magazinul astfel susținut prin bunăvoința dlui Käser este învidiat de celelalte organizații ale pensionarilor care colaborează cu Fundația. (...)»